

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ КРИЗИ 2020 РОКУ

Олександр Геннадійович ДЕМИДКО,

*студент Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Науковий керівник: *к. ю. н., с. н. с.*

Матвеева А. В.

Сьогодні, в умовах пандемії, сам процес побудови господарських зв'язків змінився кардинально. Зокрема, значна частина бізнесу в Україні зупинилася через неможливість ведення господарської діяльності внаслідок карантину – салони краси та косметичні кабінети, спортзали та групові секції, магазини (крім господарчих та продуктових), ринки, кафе та ресторани (крім доставки), міжміські перевізники та ін. Частина підприємств перейшла виключно в онлайн простір, що також зменшило ринки реалізації товарів та послуг, а відповідно, і обсяги доходів від комерційної справи. При цьому, зобов'язання підприємств та приватних підприємців залишаються, а за їх невиконання договорами або законом передбачена відповідальність. Саме тому форс-мажор в нинішніх обставинах може стати своєрідним рятівним інструментом для українського бізнесу.

Запроваджені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» нововведення є додатковою нормативною підставою, на яку суб'єкти господарської діяльності можуть посилатися як на основу невиконання зобов'язань і спрощують процедуру визнання таких обставин форс-мажором ТПП України. Як підкреслюють фахівці, просто існування карантину як особливих обставин життя країни чи області не є форс-мажором. Карантин стане форс-мажорною обставиною лише у випадку, якщо особа доведе неможливість виконання зобов'язань, передбачених умовами договору, саме через нього.

На сучасному етапі Україна переживає складний процес формування нового господарського правопорядку, якому притаманні, з одного боку, стрімкий розвиток економічних правовідносин, з іншого – наявність певних проблем у законотворчій та правозастосовчій практиці при вирішенні питань правового регулювання господарської діяльності в умовах перехідного до ринкової економіки періоду [1]. До того ж важливою є повна перебудова економічної системи з урахуванням викликів сьогодення. Зараз вкрай важливо врахувати досвід і міжнародної спільноти, а також вибудувати власну модель здійснення господарської діяльності, пристосування до нових умов господарювання. Це необхідно зробити у досить стислі строки.

Дуже важливо зазначити, що наразі діє нова редакція Господарського кодексу України – від 16.10.2020. Це свідчить, перш за все про те, що держава рухається так само динамічно у формуванні та адаптації норматив-

но-правової бази до сучасних умов та життя, до тих шляхів, якими рухається наше суспільство.

Частиною 1 статті 3 ГКУ закріплюється поняття господарської діяльності як діяльності суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, що спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [2].

Щодо різновидів господарської діяльності, то зі змісту статей 3, 42, 52 ГКУ випливає, що основні різновиди господарської діяльності можна згрупувати таким способом:

1) комерційна господарська діяльність (підприємництво) — господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку;

2) некомерційна господарська діяльність — господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку;

3) господарське забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів — діяльність негосподарюючих суб'єктів, спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, що здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання.

Виходячи з положень розділів 6, 7 ГКУ можна виокремити такі види господарської діяльності:

1. Господарсько-торговельна діяльність — діяльність, що її здійснюють суб'єкти господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію через надання відповідних послуг.

Залежно від ринку (внутрішнього чи зовнішнього), у межах якого здійснюється товарний обіг, господарсько-торговельна діяльність виступає як внутрішня або зовнішня торгівля.

2. Агентська діяльність — комерційне посередництво, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання під час здійснення ними господарської діяльності способом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційне посередництво є підприємницькою діяльністю.

Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, що ґрунтується на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво.

3. Перевезення вантажів — господарська діяльність, пов'язана з розміщенням продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання залізницями, автомобільними дорогами, водними та повітряними шляхами, а також транспортування продукції трубопроводами.

4. Комерційна концесія — за договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) на строк або без визначення строку право використання в підприємницькій діяльності користувача комплексу прав, належних правоволодільцеві, а користувач зобов'язується додержувати умов використання наданих йому прав та сплатити правоволодільцеві обумовлену договором винагороду

Основними викликами, які сьогодні постали перед суб'єктами господарювання при здійсненні господарської діяльності, і які потребують негайного вирішення у тому числі й на законодавчому рівні є: приймання відвідувачів, зокрема закладів громадського харчування (ресторанів, кафе тощо), торговельно-розважальних центрів, інших закладів розважальної діяльності а також торговельної діяльності і діяльності з надання послуг з громадського харчування із застосуванням адресної доставки замовлень за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту.

Тобто, можливо зробити висновок, що якщо господарська діяльність пов'язана з безпосереднім обслуговування відвідувачів (кафе, ресторани, кав'ярні, фітнес-центри, ТРЦ, заклади торговельного і побутового обслуговування тощо, крім випадків прямо передбачених), то, на період проведення жорсткого карантину, вона – заборонена.

Отже, підсумовуючи усе вищенаведене, варто зазначити, що у зв'язку із запровадженням карантину на території України суб'єктам господарювання приходиться підлаштовуватись під ті умови, які визначили їм представники влади, брати до уваги приписи щодо заборон або рекомендацій про умови ведення видів господарської діяльності, зважати на масове розповсюдження коронавірусної інфекційної хвороби COVID-19 та забезпечувати своїм працівникам безпечні умови праці. Вважаємо, щоданіє є доречними з огляду на забезпечення захисту життя та здоров'я людей, хоча, водночас, держава не має забувати, що саме суб'єкти господарювання забезпечують розвиток національної економіки, сплачують податки та збори, а тому їхня щоденна діяльність не має піддаватись необґрунтованим обмеженням та заходам впливу.

Список використаних джерел:

1. Щербина В. Поняття та види засобів державного регулювання господарської діяльності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 94. С. 10-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2012_94_4
2. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Мамутов В. Посилення публічних засад у правовому регулюванні господарської діяльності // *Право України*. – 2009. – № 9 .- с. 83-94
4. Кочин В. В. Види господарської діяльності юридичних осіб: проблеми теорії та практики. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 1. С. 139-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_1_24